

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 148 (9831)

1975 чылдың июнь 26, четверг

1925 чылда үндүзүлгөттөгөн Өрткө 2 көп.

А. Н. КОСЫГИНИНИҢ УЖУРА

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Анаа июнь 24-те ВСАП ТК-нин Бирги секретары Я. Казарини болгаш Экономиктиг Дуулаажыга Чөвүлелиниң XXIX сессиясына совет делегацияны баштап чоруу СЭКП ТК-нин Политбюро кезигүтү, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгиниң ужуражымшыкы болган.

Чуректин ханызыдан өш хуузуңу байланыга бооп эртен беседега Я. Казар болгаш А. Н. Косыгин Венгрияны болгаш Совет Эвелелиниң социал-экономиктиг хөгжүдөлүшүн планнардык күөстөтүнн турарыңың дугайың кайы-кайыңыңа информтаалынар.

Я. КАДАР-БИЛЕ ШКАНЫ

Будапешт. (СЭТА). Анаа июнь 24-те ВСАП ТК-нин Бирги секретары Я. Казарини болгаш Экономиктиг Дуулаажыга Чөвүлелиниң XXIX сессиясына совет делегацияны баштап чоруу СЭКП ТК-нин Политбюро кезигүтү, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгиниң ужуражымшыкы болган.

ЭДЧ-НИҢ XXIX СЕССИЯЗЫ

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Июнь 24-те Будапештиде Экономиктиг Дуулаажыга Чөвүлелиниң XXIX сессиясы ачыттыңан. Биз социалисттик экономиктиг интеграцияны комплексттик программадык ботталдырыбиле холбашан айтырылганыңа чуталажың турар.

Сессияның ажылында ЭДЧ кезигүнери чурттарны: БУР-нун Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы С. Тодорова, ВУР-нун Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Д. Лазарга, ГПР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Х. Зиндерманга, Куба Республиканың Революстуг Чөвүлелиниң Даргазы П. Родригеске, МАР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ж. Батумухидге, ВУР-нун Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы П. Яковлевиңге, РСР-ниң Чазаның Премьер-министри М. Манескуга, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгинге, ЧССР-ниң Чазаның Даргазы Л. Штроссгалга баштапкан делегациялары киржиң турар.

Сессияның ажылында ЮСФР-ниң Күүсекчи Эвилел Везамыны Даргазын оралакчы Д. Чулафиниче баштапкан ЮСФР-ниң делегацияны киржиң турар. Кайтааракчы кылдыр ВУР-ниң ВУР-да Онда болгаш ВУР-нун эргелик э-

УЖУДУШКУН БАШКАРЫЛГАНЫҢ ТӨВУ. (СЭТА). Орбитадагы «Салют-4» деп эртем станцияны айттыңган программа өзүлгөрүжү чоруп турар. Июнь 24-те космонавтар Петр Климук, Виталий Севастьянов тус-түс системалары хынаа өргөп, станцияны ажил кылды болгаш эртем аппаратуразын таарыштырган, чорутулган шницелдерин, шенеделерин түңкелерин системтикке болгаш аштыңан.

Июнь 25-тин ажил хуңу чер чыгышы шницелдерине иттиг херелдеништиникиң өдирин азы-бүрү зоналарга чурттарның будуна биология шенеделери уламчыл турар. Космонавтар тусый термостаттарга чогуру амытанарың өздүлгөниң онзагый байдалларын бүртүк, байлаңгай үндүртүлгө сүйөтү ажилын таарыштырып, оларын чурткы өй-өйдө тыртырып ал турар.

Эртер Климук биле Севастьяновтук боттарын күндүлүк эки.

Орбитадагы «Салют-4» деп эртем станцияның будуна ажил уламчыл турар.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин Президентунун Чарлызын өзүлгөрү Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Хандырылга болгаш сайгарыга эргелдениң начальнигиңиң хулаалыңда эл Иван Игитиевич Цевменкоу пенсияже үнгөйлө биле холбаштыр хостаан.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин депутаттар төлөөкчидеринин хуралы 1975 чылдың июнь 27-де 9 шак 30 минутта Политчырадымышкы бажымдыга ажиттыңар.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин депутаттар төлөөкчидеринин хуралы 1975 чылдың июнь 28-да эртенгиңиң 9 шакта эгеле республиканың Министрлер Чөвүлелиниң бажымдыга № 27 өрзаге ийиң дугаар каткы бүртүкээр, телефонлары: 30-52, 46-34.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин сессияга келген депутаттарын 1975 чылдың июнь 28-да эртенгиңиң 9 шакта эгеле республиканың Министрлер Чөвүлелиниң бажымдыга № 27 өрзаге ийиң дугаар каткы бүртүкээр, телефонлары: 30-52, 46-34.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин сессияга келген депутаттарын 1975 чылдың июнь 28-да эртенгиңиң 9 шакта эгеле республиканың Министрлер Чөвүлелиниң бажымдыга № 27 өрзаге ийиң дугаар каткы бүртүкээр, телефонлары: 30-52, 46-34.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин сессияга келген депутаттарын 1975 чылдың июнь 28-да эртенгиңиң 9 шакта эгеле республиканың Министрлер Чөвүлелиниң бажымдыга № 27 өрзаге ийиң дугаар каткы бүртүкээр, телефонлары: 30-52, 46-34.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин сессияга келген депутаттарын 1975 чылдың июнь 28-да эртенгиңиң 9 шакта эгеле республиканың Министрлер Чөвүлелиниң бажымдыга № 27 өрзаге ийиң дугаар каткы бүртүкээр, телефонлары: 30-52, 46-34.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин сессияга келген депутаттарын 1975 чылдың июнь 28-да эртенгиңиң 9 шакта эгеле республиканың Министрлер Чөвүлелиниң бажымдыга № 27 өрзаге ийиң дугаар каткы бүртүкээр, телефонлары: 30-52, 46-34.

Тыва АССР-ниң Дээди Соевезинин сессияга келген депутаттарын 1975 чылдың июнь 28-да эртенгиңиң 9 шакта эгеле республиканың Министрлер Чөвүлелиниң бажымдыга № 27 өрзаге ийиң дугаар каткы бүртүкээр, телефонлары: 30-52, 46-34.

1975: БЕШ ЧЫЛДЫҢ ДООЗУКУ ЧЫЛЫ

Улусчу тудугда

АЖЫЛДЫ ШАПКЫНЧЫДАР

СЭКП Кызыл хооркомунга улусчу тудуунуң кол штабтың хуралы болуп эртен. Бир дугаарында «Тыва туду» трестин эргелдениң ораакчызы П. И. Бондаренко сөз ады. Бо трестин тудуу организациялары дөрт дугаар чурттагы микрорайонунда чыгыт дамчылыгызың тудуунга херекээр материаллар, машина-техника чогулаан сөөлүгү хуңерде багай ажылаан. № 2, 3 дугаарлыг АТБ-лер чүк машиналары-биле оларын хандырып. Ол кварталда дамчылыга шугумунга ажыт-лаар электри күжүң база ула-ваан. Туду эргелдениң эң ажа-жылы чыгыт кижилерин мындага чыдыр ажыла чы-кыткан. 200 ажыг тонна хоолай-лар чүдүр лесоозтар база херек. Оо-ла туду эргелдери Енисей болгаш 26-гы квартал-дарда чыгыт орууңу тудуун-да эртен чыгыт үрей кылыш-кынырын ам-лаа чыдыр кыл-баан. Ында котельная чар-ты кылышкынар жожулаан турар. Бо бүгү ажылы эш Бондаренко удуртуп турар. Ол херезияде улусчу тудуу ажы-лы шулуударың талаан-биле кыдыр-даа дээштик хемчеглер-ин улаван. Херек чүдүлери, туду материалдарын тып бер-ип, машина-техника-биле ду-лаваан болуңуңа, берге-дир, бо үчүстөктө кылың турар ажы-лар ам-лаа база кирбеди-дир деп, эш Бондаренко чыга-лаан. Кол штабтың удурткучу-лары ооба дуулаар хемчег-лери амын дугурушкан.

Улусчу тудуунуң чыгыт дам-чылыгызың четкелеринде салган хоолайлар чыгыт-лаарыңа даг-дугуңуң хоонуу-зу база чыгула херек. Ону Ак-Довуркатан барың чүдүрүп амыр дээш чоруткан «Тыва туду» трестин машиналары де-лар жуук халдың келте.

Даг-дугуңуң хоонууңу оларга чүдүрүп бээр кижилер тыгылаан. Ол шакшаң улусчу тудуунуң участкаларында де-мир-бетон халытар, болгаш сеткалар, изол, битум болгаш хоолайлар чар, шарым мате-риалдар, хоолайлар чогулаан бо тудууну дүргөң кылыр жожула турарың саял берген эртен демделеп турду.

Дараазында «Тыва сүт-ту-ду» трестин келген төлөз Чүдүмү күдүкчүлүк болгаш өске-лаа участкаларда туду-монжам ажалдарың графикте айтык хуулаа өзүлгөрү бот-тандырылгы турарың амынат-кан. Ында хол-биле кылыр чүдүлөр хөй, Ыянганшол трестин удурткучулары улуг хоорайлардан келер студент ортядтары манап турарлар. А бир өзү студенттер кел-бей барза кылар саял деп

айтырып тургустуруп турду. Бо трестин ажылчылары чыдамкы участкаларда хоолайлар салыр черлерин кызып эзын ажы-даарлар. Ынчалза-лаа кижилер чүдүрүп эзын. «Тыва сөптөге туду» трестин № 1 шоралың чыгыт болгаш өске-лаа чер-лерде кыдыр ажылы хөй. Ын-чалза-лаа хоолайлар кызып дугаарлар демир-бетон халытар чок. Кижилер күжүң чыгыт. Ырактан келер студенттер манап олурбушкан. Бо трес-тин ажылчылары тудууну кы-зык-чамдыктап кылып турар. Ынчалза-лаа база шүпкөн болушкан. Дуулаажыкынар кылыр, хоолайлар салыр учас-токтар оларда ам-лаа хөй. Хөг-жүшүн теартының, божулау-га бажымдык чыныда онгар-лар казып, хоолайлар салыры база боларга онаажыр.

Тыва республиканың. Оң ха-мааршык черинге ажылар лоткалар чок. Ында котельная эде турарың төлөвөлөң чок. Чонун Амдырал ханды-рылга министрствоо. Оң кыдыр дамчылыга оруулаа ажылар кылыр механизер чок. Кызылдың «Кызыл төд» электростация туду» эргеле-ниниң начальниги А. А. Дре-мов база чүве чуталаан. Ол тудуунуң кол штабтың кези-гүүнү. Станция-Кызыл аразы-нда 8 км. черде хоолайлар-ны чыдыр салбаан кол мате-риал оларга хамааржыр. Мын-да ажыл колдуулаа чорбай турар. Оң чыгытгылаңын дуу-лаажып кылыр ажылчыларын чы-гыт деп, ол чыгылааныңаан.

Бо эргеле август айга чыгыт 600 мун рубльдин тудуу-мон-таж ажыларын шигээдэн ап шыдаар бээр.

Кол штабтың удурткучулары хурал-планировка хуңуң-не эртерин келген. Ол чыгытар-дан чоожу хуңерге чыдыр дээштик түңкелер чыдыр амынган. Хуралдары ууңу, чу-гаа хөй. Тыва АССР-ниң Ми-нистрлер Чөвүлелиниң бо чы-лын чыгыт дамчылыгызың тудууну кылырың дүргөдөр, оу бо чыдың ажылаага кир-пир дугайында доктаамал кы-птар ботталдырып, ажылың шүпкөң башкырың эргелдениң хуралга саял берген эртен демделеп турар. Шы-на-ла мындага чыдыр ам-лаа үчүстөктө да чыгула эде са-наа улусчу тудуунуң ажылы шуулап калбарбаан. Ам база чыдыр эртен деп барган. Оң учурунда куудукчуларда, бүт-күлү-бүзүң кварталдарда эр-кен чылың-на казып каалкы «бир чылың» онгарларга кы-даа дөгөбөн.

О. ОХЕМЧИК, «Шынык» тускый корр.

Кызылдың Раскова агтыг даараныга коюлган бо чыдың бирги кварталың планың чыдыңкының күөстөтүн соон да-рың Кызылдың мурнакчы ботталдыры-ниң одуруулаа жожулавың чоруп олурар. Бо коюлганың үш чөк ажыг ажыла-чыгыт коллективниң беш айларда продукция бүдүрүп үндүрениң планың 110 хуу, ба-рааның продукция кылырың дайганың — 114,4 хуу күөстөткөн.

Бо чуртка даараныга комбинадың мурнакчы даараныңкыларың бирээзи ЗИНА Куулар. О. ОНДАРНЫҢ фотоу.

Төрөөн чуртка эки шынарлыг, хөй дүк дээш

ТЕМПИНИ ДҮРГЕДЕДИР

Тес-Хемде «Ак-Эрик» колхозун хөй колдуулаа бөдүрүп болгаш чурткы бөдүрүп дүктү. Ажыл-агый бо чыдың кыргы-лаа эргелдениң эртерин, организа-цация кирген. Кыргызда эргел-ден чурткы ай болгаш оң ажылың байланы-биле тап-жың көрдүсөң.

Колхоз төвүнүң чогуулаа буга уунаа пунктуулаа № 1 хөй-жү бригаданың хоюн кырып турар. Мурнуку чылдарга бо-лаарга мында экинчи чыгыт дүктү бар. Ынчалза-лаа чыгыт пунктууңе доктаамал эмер-чалуң чорутканы чогуу-лаа чыгыт болган. Оон башка элек-три моторлары чүдөр тавар-лыктар ажылы шактыктап турган. Ынчалза-лаа ол чык эртерин энергиямыңа до-дур-биле ажылабайн турар. Пунктулаа 12 машиналың агрегат бар. Оларның чүгө бейиң ажылаар, а чогуу ажылагының турарың чүгө ийиң. Чүгө мындагы деп айтырып, азын ажылдап билер кижилер чык дүк уткылың харыны адымың.

Учетчик Роман Хөвөдөйниң дуулаан-биле чыдамкы санаам-кынырың кылып көрдүсөң. Кыргызда маиза июнь 3-те эргелден. Чурткы ай шиктеде 6116 хөй кыргыттыңа, азы бир хуңге-ле 380 хөй онаажыр. Бо пунктуунуң байланылаа оуң чүдүрүп бөдүрүп деп санап бодур. Ынчалза-лаа баштайгы каш хонуктарың хуң бүрү-дүрү 500—600 чыдыр хөй кы-ргыттың турган болза, сөөлүгү үдө ол сан 3—3,5 катан кү-

дулай берген. Чугалаажып көрдүсөң, оон чыгылааны бидине берди. Баштайгы үдө мажыңнар боттарың-лаа деп келдиң ажылаң. Оон амында суулаа турар ийиң-бүрү айаң организаця чыдырың шиф-чылер киржиң турган. Сөөлүгү үдүрүлде шифчылер келбестен, хөйжүлүрүн чыдырың база хөй кыргылаан. Л. Кулер-оол, К. Дугар-оол шыккан хөй-жү ийиң-бүрү даа азыл хуңу үстүлөр деп, учетчик чу-галаан орду. Мындагы темп-биле ажылаар болза, артан хөйүң кыргырыңа ам-лаа эзын чүве херек, ол дээрге ма-дык чүп, семитриң чыгылааның салдарың-дыр.

№ 2 бригаданың пунктуу Шар-Нур халдың кылымында. Мында база ол хуң ажыл ха-йымның өзес болду. Кыргызда ол ажыг кижилер ажыла-тырлар. Оларның ден кезиң би-риниң уруулар. Электроаппа-ратың ийиң-бүрү кижилер ажыла-тырлар. Чыгылааның. Демги пунктулаа байлаң-биле колдуу-лаа демей. Ажылың темпиңиң куду. Мында кыргылааны хөй-жүлүр чүдө боттарың чоруду-турар деп болан көргөң. Чер-ле шыкмай ажылдап турар улус чорду. Оң дөрт хонукта 4503 хөйүң кыргыян. Ынчалза-лаа бистин чоруп турган үзүңе киргиттиңан хөй ортумак чикчестен орачюк куду болду.

— Эрэн райпоунуң авто-лавыңа чоруп чүвө. Оң чык-дык кижилер арага салдып ийиң-дир. Дүң, бөгүн пунк-тулаа улус өзөш келдиң — деп, бригадир О. Эрөдий таймы-

А. ДЕМБРЕЛЬ, «Шынык» корр.

МАЛ ЧЕМИНИҢ БЕЛЕТКЕЛИ

ЭВЕНОНУ ТУРГУСКАН

«Ак-Турт» совхозтун Кызыл-Дар салбырында малга будук-бүрү белеткээр тускый эвеноу тургускан. Ол ажыла-да ажылчынар болгаш шко-лачылар киржиң турар. Будук-бүрү белеткээри баштайгы күндөн эгеле-ле шамлык чоруттуңан. Эвено 10 тонна будук-бүрүн боодалааш, кыш-таанда чыдыр алган.

Бо чыгула ажылаа четес чүдүлөр база бар. Будук-бүрү белеткээриң бугу малчына-ры ам-лаа хаара тутулаан. Оларга будук-бүрү белеткээр онаадаан бээр херек. Оон амында будук-бүрү белеткее-ринде ажылдап турар кижилерниң ажылы төлөвөлөң бил-динмес.

Бо четестерни дарың чайла-дыр чыгула.

Ч. ТОВАРЫШТАН.

ФЕРМА

КОЛЛЕКТИВИНДЕ

«Күш-ажылдык хостуу сов-хозтун Торгалың салбырыңда ийиңчелериң ийиңтин маалыңа чөм белеткээриңче эгелең кир-риккен. Сеген кезиңдедеңиң ажылар бугу техникаң бөдү-рүш-биле сөптөн дооскан.

Ам салбарда будук-бүрү белеткээри хайымшыкың апарган. Комсомолу С. Са-мыга уаурткан эвенода 20 ажыг амыктар хаара туттуң-ган. Торгалың сүт-бараан фер-мазыңың комсомолчу-амык-тары баштайгы хуңерде 10 тонна ажыг будук-бүрүн бе-леткээ, тускый черде азын калдылаан.

Ол ажыла Торгалың суураа эмнеде, шюла, почта, конто-р, колза Совет коллективтери база кириккен. Салбар 60 тон-на будук-бүрү белеткээр онаадаан алган. Ону 100 тонна чыдыр деп шиктир-дизин.

Б. МОНГУЛ-ООЛ.

АРЫГДА АЖЫЛ-НИ

Будук-бүрүн малга чөм кыдыр белеткээр амыр амыр «Найрал» совхозта аажок шамлык чоруп турар. Будук-бүрү чүдүргөн машина-лары Урбун болгаш Кара-Тал салбарларының чыныда, Улуг-Хемниң ортукаларында бо-ла көрүп болур. Арыгда ажыл-ни хайымшкан.

Кара-Тал салбарында 30 ажыг кижилер будук-бүрүн бо-далап турар. Ында 15 тонна будук-бүрү болгаш, мал тур-лажыңада апарыла аскы-лаан. А Урбунда 35 кижилер чөм чаа-ла 15 тоннамы белеткее алган.

Т. КИТАЙКИНА.

Сугну чөп ажыглаар, ажылдар, эки организаастаар

«Шынык» рейдизи

Хемчик, Барлык хемчирниң суу бо чызыңа кызып болгашыңа Барың-Хемчик районуң девизиринең чакыч боттарын баштайгы үдөлдө шуудавай келген. Ынчалза-лаа июнь айга эзын ийиң болганың түңкелдене, тайгалар-ның хари эртен, хемчирниң суу тередиң эгелең болгаш бу-галар четчир сүт-биле доодунга. Сугнуң бо элек үзүн ра-йонунуң ажыл-агыйлары чөп ажылаар талаан-биле чыдамкы хемчеглериң ал, сугтармагың шикти темпизин дүргөдөң. Июнь 21-де меэза өзүлгөрү амыр, райоңга 9859 га черин сүт-гар тургаш, 8140 гаы сугтарган. Районда бо хуңерде 191 сугтаргылар ажылдап турар.

Тараа болгаш ситен шөлдө-рин сугтарың «Хемчик» сов-хозта эки организаастап. Сов-хоз бо хуңерге чыдыр 2556 га сугтаргы черин бурун дооскан. Мында тараа шөлу сугтаргы турар Хомушку Оолактын чөм ийиң составыг эвенозу болгаш мал чөм белеткээр Кара-Сал Чүйеиңиң брига-дазы шалыкын ажылап турар. Кара-Сал Чүйеиңиң брига-дында 16 хөйжүлү болгаш ийиң калдырылар тус-түс ситен кезип алыр черин ам суг-тарың чоруп турар. Совхоз-тун сугтаргы шөлуңүң тара-ра, ситени 20 см чыдыр өзүп келтиңан. Мында сугтаргы-лар ортуңада социалисттик чарышты калбартың, оон түң-келерни чогуур хуулааның үндүрүп, мурнакчылары шы-

тарылаа эгеледен бээр бо хуңерге чыдыр шуудавай турар. Совхозта сугтаргыла-ның Барлык системаның айдыга, «ДДН-70», «ДДА-100» деп суг чыгырар 12 машина бар. А бо хуңерде 30—40 сугтаргыларын орун солуп ботур бо сугтаргыла машина-ларыңа чүгө 4—5 машина ажылдап турар, а өскелери үрелтен ийиңке, септелген үнүм.

«Барлык» совхозта хол-биле сугтаргы турар сугтаргыла-рың аразыла Хомушку Шы-гыра, Хомушку Оңур-овдунуң арылары бо хуңерде 500—600 га тараа, ситен шөлдө-рин сугтаргы дооскан, өскелерге үдөгөр-чөжүн көргүзүп турар. Ындыгыларын арга-дуржула-зын ийиңтерлей турар. Сов-хозтун сугтаргыларын ажыл-чиле тарыжың коор дээш бардымыс. Бижиити-Хая фер-мазыңың дужулаа буталарга сугнуң элек хөлөк, ыңчалза-лаа ол анаа агып, а чыдамкы черлерде хөлөкелди берген чыкылаар. Мында ол сал-дырың ситен кезип алыр ча-гык шыгы ол, а оон-биле кола кыдырап алар шөлу бар. Ажылдап турар чыгыс суг-

таар-чылдар херекселер чок. Олар колдуулаа совхоз төвүн-ге барып хонуп, оон эртен эзын ажылдап турар. Бо тускый сугтарыңа машиналарың министери бо чылың чаа бир дугаар ажылдап турар. Ынчалза-лаа оларның-биле тускый өрөлдөгөн чорутулаан. А ол машинистериниң дуу-лаажылары тракторист өзес анаа ажылаптыр. Ыянганшол чыгыс тракторист кижиге ми-дыг машинага ажылаары бер-ге. Ужурула оларның дуула-ажылары тракторист бодур учурут. Ажыл-агыйга мержелийн кадрларны белет-көөр өөрдөйиң турарыңа бол машиналар үрелтиң турар. Суг чыгырар машиналарың бол-гаш хол-биле сугтаргы турар улаустарың ажылың шына-ры дымка куду. Оларның суг-гарган чыдамкы черлеринен мындага чыдыр тараа, ситен үнүм. Чүтэ дээрге черин ха-ны өзес, шөкөрлөй, шыңгар док сугтарың турар-дыр.

Сугтаргыларың ситен көү-дөп, тараа, ситен шөлдө-рин сугтат талаан-биле кожа ажыл-агыйларын арга-дур-жулааның ажылаар херек. Совхоз амыга чыдыр 350 га

уруу-чылдар херекселер чок. Олар колдуулаа совхоз төвүн-ге барып хонуп, оон эртен эзын ажылдап турар. Бо тускый сугтарыңа машиналарың министери бо чылың чаа бир дугаар ажылдап турар. Ынчалза-лаа оларның-биле тускый өрөлдөгөн чорутулаан. А ол машинистериниң дуу-лаажылары тракторист өзес анаа ажылаптыр. Ыянганшол чыгыс тракторист кижиге ми-дыг машинага ажылаары бер-ге. Ужурула оларның дуула-ажылары тракторист бодур учурут. Ажыл-агыйга мержелийн кадрларны белет-көөр өөрдөйиң турарыңа бол машиналар үрелтиң турар. Суг чыгырар машиналарың бол-гаш хол-биле сугтаргы турар улаустарың ажылың шына-ры дымка куду. Оларның суг-гарган чыдамкы черлеринен мындага чыдыр тараа, ситен үнүм. Чүтэ дээрге черин ха-ны өзес, шөкөрлөй, шыңгар док сугтарың турар-дыр.

Сугтаргыларың ситен көү-дөп, тараа, ситен шөлдө-рин сугтат талаан-биле кожа ажыл-агыйларын арга-дур-жулааның ажылаар херек. Совхоз амыга чыдыр 350 га

уруу-чылдар херекселер чок. Олар колдуулаа совхоз төвүн-ге барып хонуп, оон эртен эзын ажылдап турар. Бо тускый сугтарыңа машиналарың министери бо чылың чаа бир дугаар ажылдап турар. Ынчалза-лаа оларның-биле тускый өрөлдөгөн чорутулаан. А ол машинистериниң дуу-лаажылары тракторист өзес анаа ажылаптыр. Ыянганшол чыгыс тракторист кижиге ми-дыг машинага ажылаары бер-ге. Ужурула оларның дуула-ажылары тракторист бодур учурут. Ажыл-агыйга мержелийн кадрларны белет-көөр өөрдөйиң турарыңа бол машиналар үрелтиң турар. Суг чыгырар машиналарың бол-гаш хол-биле сугтаргы турар улаустарың ажылың шына-ры дымка куду. Оларның суг-гарган чыдамкы черлеринен мындага чыдыр тараа, ситен үнүм. Чүтэ дээрге черин ха-ны өзес, шөкөрлөй, шыңгар док сугтарың турар-дыр.

Сугтаргыларың ситен көү-дөп, тараа, ситен шөлдө-рин сугтат талаан-биле кожа ажыл-агыйларын арга-дур-жулааның ажылаар херек. Совхоз амыга чыдыр 350 га

Барлык ажылап болур 5—6 хире буга ажылаптан үнүк, ортуңуң тал, чыд-пан үнүк келген чыдыр. Ону септээр талаан-биле керезин «Барлык», «Хемчик» совхоз-тарың удурткучулары сугта-рыла системаның эргеле-ли-биле чырып турар. Бир өзес ол бугал

1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Уттундурбас чылдар

Октар сыыгайнып турда...

Октар сыыгайнып турда... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Октар сыыгайнып турда... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Октар сыыгайнып турда... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Октар сыыгайнып турда... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Октар сыыгайнып турда... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Октар сыыгайнып турда... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Октар сыыгайнып турда... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

ИВИЖИЛЕРДЕ

Ивижилерде... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Ивижилерде... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Хандырылга кандыгы? СААРЫЛГА ӨСКЕН

Хандырылга кандыгы? Саарылга өскен... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Хандырылга кандыгы? Саарылга өскен... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Хандырылга кандыгы? Саарылга өскен... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Хандырылга кандыгы? Саарылга өскен... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

Барааннарны — Чонга... 1941 чылдын июль. Азарттуу Улут дайынын элди. Ичкан АРП-нын хуралында Шеринин ырак районунда өрөөндөгү похоттарында даа көрдүктөрү.

(СЭТА-ның фотохроникасы).

ДЕЛЕГЕЙ БО ХУННЕРДЕ

АК БАЖЫНГА ХУЛЭЭП АЛЫШКЫН

АК БАЖЫНГА ХУЛЭЭП АЛЫШКЫН... Вашингтон. (СЭТА). 38 чыл бурунгаар Москва — Совет союз — Ванкувер маршрутунда...

АК БАЖЫНГА ХУЛЭЭП АЛЫШКЫН... Вашингтон. (СЭТА). 38 чыл бурунгаар Москва — Совет союз — Ванкувер маршрутунда...

АК БАЖЫНГА ХУЛЭЭП АЛЫШКЫН... Вашингтон. (СЭТА). 38 чыл бурунгаар Москва — Совет союз — Ванкувер маршрутунда...

АК БАЖЫНГА ХУЛЭЭП АЛЫШКЫН... Вашингтон. (СЭТА). 38 чыл бурунгаар Москва — Совет союз — Ванкувер маршрутунда...

ЭДЧ-НИН ХХІХ СЕССИЯЗЫ

ЭДЧ-НИН ХХІХ СЕССИЯЗЫ... (Төмүрү, Эгес 1-ги орында). Динде ам болур деп турар делегейге...

ЭДЧ-НИН ХХІХ СЕССИЯЗЫ... (Төмүрү, Эгес 1-ги орында). Динде ам болур деп турар делегейге...

Хамаарышпас чоруктун бүдүүсүндө

Хамаарышпас чоруктун бүдүүсүндө... Лоренсу-Маркиш. (СЭТА). Ол муруну Африка чуртунун дээр мун-мун оолдарынын...

МОЗАМБИКТЕ

Июньнун 25-те Африка дийте база бир кургане—Мозамбик хамаарышпас өргөнү алган.

МОЗАМБИКТЕ

МОЗАМБИКТЕ... Июньнун 25-те Африка дийте база бир кургане—Мозамбик хамаарышпас өргөнү алган.

МОЗАМБИКТЕ

МОЗАМБИКТЕ... Июньнун 25-те Африка дийте база бир кургане—Мозамбик хамаарышпас өргөнү алган.

Сириянын Компартиясынын удуртукчулары-биле ужуражышкын

Сириянын Компартиясынын удуртукчулары-биле ужуражышкын... ДАМАСК. (СЭТА). СЭКП ТК-нын Политбюро кезигүүнү...

Сириянын Компартиясынын удуртукчулары-биле ужуражышкын... ДАМАСК. (СЭТА). СЭКП ТК-нын Политбюро кезигүүнү...

Бүгү дийтерден

Бүгү дийтерден... ПРАГА. Чехословакиянын Совет Армиянын хостан үзүндө...

Бүгү дийтерден

Бүгү дийтерден... ПРАГА. Чехословакиянын Совет Армиянын хостан үзүндө...

Бүгү дийтерден

Бүгү дийтерден... ПРАГА. Чехословакиянын Совет Армиянын хостан үзүндө...

Бүгү дийтерден

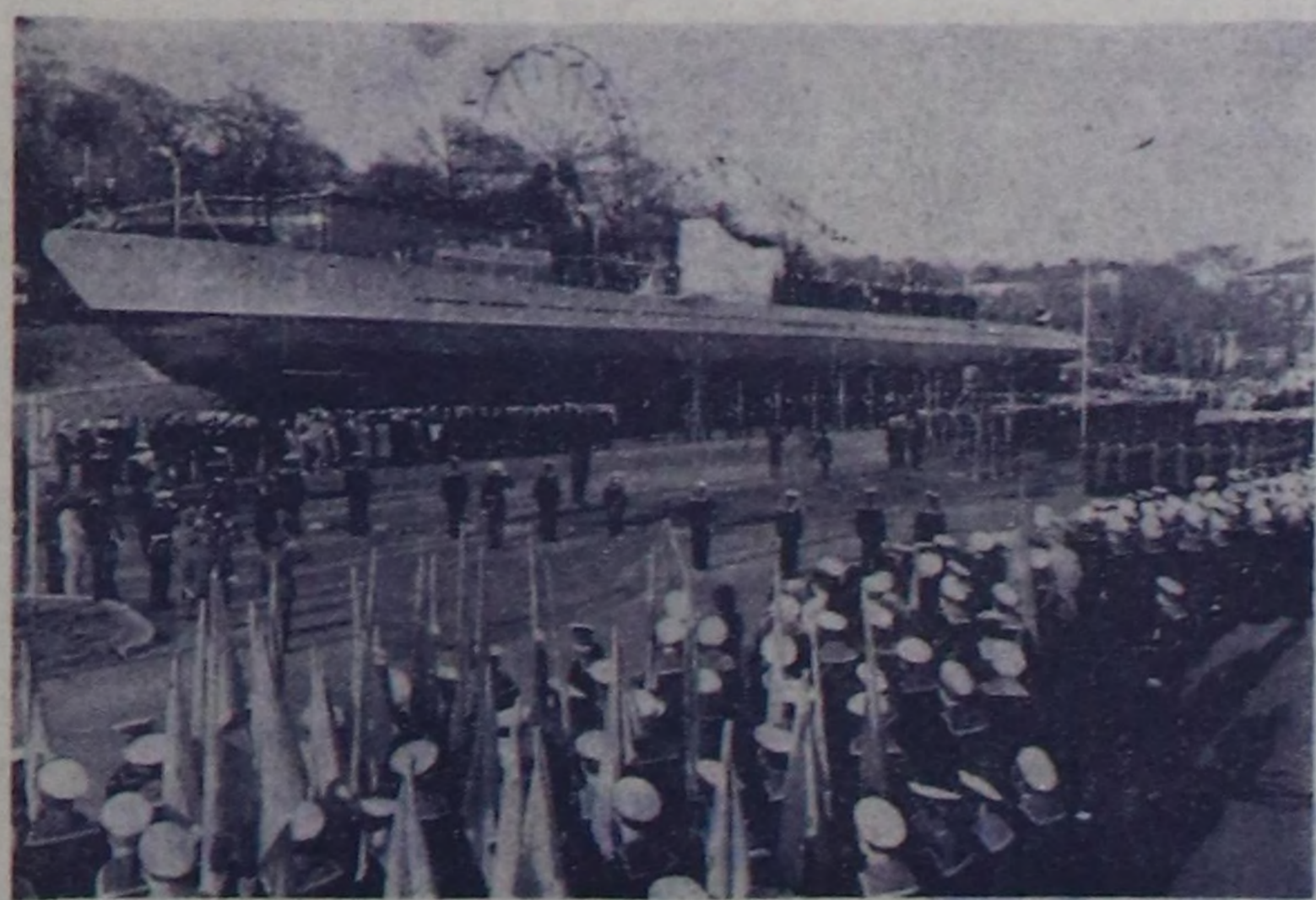
Бүгү дийтерден... ПРАГА. Чехословакиянын Совет Армиянын хостан үзүндө...

В. Брандтынын ССРЭ-ге келириниң дугайында

В. Брандтынын ССРЭ-ге келириниң дугайында... В. Брандтынын ССРЭ-ге келириниң дугайында...

В. Брандтынын ССРЭ-ге келириниң дугайында... В. Брандтынын ССРЭ-ге келириниң дугайында...

ТУРАСКААЛ-ХЕМЕ

БИСТЕЧАА ФАКУЛЬТЕТ

Бүгү-нүгү ортумак өөрдө... Школадагы эртем-техникти...

Хүн уругу бе, чүге чылыгыл, делегейде чүү чүө өң күнтүгүл, чаанар кайла туртпа турарың, чүү чирин дөн чижекти урутларын салбас, сонургаас айтырларың-ла чок. Оларын ол сонургалын дегин, шын угуп, бүтү чүөни боттары угап, сайгарып билер, эртем билгече чүткүлдү кылдыр кижиндери баштайгы башкынын шинтирлээр нармы айгыруу дээр-ге, оң-биле казы түртүнгөн, казы өңүр бугу делегей-тир деп чүгүлдөнүп, урутларын сагыш-сеткил бугу делегей-тир. Ол делегейни башкы канчар түр-дөп ап, кыйнар угларындал урутун оң инайгы сайырдыл хамааржыр.

Бичангам амгы үдө, ылангыч эге школа башкыларына улап негелдерини салып турар аларга. Башкы болуучу акжылда, урууларга ханы ынактылы, берилген-биле казы Коммунисттик партияны, Совет чазактык политиказын амдыралга боттадырып, оң шиптирлерин, доктарларын чоп ортузунга пропагандалап, тайлыбырлар шмадар, теория болган практиктик белгелерин, бүгү таланын ханы билгилерин, совет педагогиказын сайып-кайып теориялык амдыралга аягылган билер кжи болуп журулур.

1975—1976 өөрдөлгө чылынган эгизден чурттуу баткы институттарың хой кезинге педагогика факультеттери (эге өөрдөлгөн факультеттери) ажиттылар. Олар эге класстарга аялдар беким меркелерин дээр эртемий башкылары белгилээр.

Анаа киргетер СССР төөгүзү, эртемий коммунизм, политекономия, философия черегат нитилеял-политикти эртемийни, дил эртемийни, математиканы, психология-педагогиканы эртемийни (ини-ти болган педагогика психологиязын, педагогиканы, оң төөгүзү, школа гигиеназын, физиологияны), бойду эртемийни ханы өөринер. Эстетикти, күш-ажылың чаңкыларын, музыка теориязын, оң башкылашкыны методиказын шингээр. Педагогикти болган бойду хайгаралың практикалары, өөрдөлгө-кижизилегил аягыла студенттерин киржилгилер, республиканын дээр башкыларынын дуржулгалын шигү үзүңде узачкылар.

Бисте Кызылдың башкы институтунда ол факультетте бээр өөрдөлгө чынында бээр аялдар эгелээр. Бирги курска тыва дил билер ортумак эртемий оодалар, кыстарын хулууп алыр, факультетти доосканар тыва школаларын эге класстарыга аялдар. Кирерин күзүңгөн орус дилге болган литературага бижимел болган аз-биле, тыва дилге аз-биле, математикага, СССР төөгүзүнө экзаменер дужар.

Бичин чаштарга мынактырып, келер үеңиң амгы салгалын өөрдөп, кижизилер, чагай керекке боттары баралалар күзүңгөн оодалар, кыстарың чаа факультет чалап тур!

Л. САЛЧАК, Кызылда күрүңгөн башкы институтундагы уауп башкысы.

ВЛАДИВОСТОК. Турааскаал-музей — суг адаа-биле чоруур «С-56» деп хемени Владивостока амыткан. 1942 чылда төрөөн Приморьини эриттеринден сонгу театрын дайын шөлүңө ол чорулган. Ол 17 муң милды артыңга каап, үш өкөөнү болгаш төс далайлары эртен. Гагарейки Кызыл Тунгун суг адаа-биле чоруур хеме

МЕРГЕЖИЛДИГ БЕЛЕТКЕЛЧИ

Барын-Хемчик районун белеткек конторазың белеткекчи Сегини Кузунчукович Монгуш агент аямыңга 15 чыл шиптеде аялдан келген. Оң харылан турар дивизияны «Шкээр», «Дөң-Терезия», «Барык» маччынарның кыштар, чааар, чай-лаагар черлери хамааржыр. Монгуш районун ырак черлериниң бирээс болуп Улуг, Биче Актар, Баян-Кол, Кара-Суглар, Көстөс дөң ыткыш черлерде туртпа турар малчынарның белеткек талазы-биле күзүңгөн аалчымы. Улуг, Биче Актар баштарың тайга-сынары, Хав-Дээр, Оң, Самына, Чанымыг аң-меч-биле байлак, сурагжаң черлер. Шак мынагы черлерин чогуңда туртпа турар чон-биле агент кжи бижил харылаады болуучу хуулазын Сегини эки билер. Бодуңа онаашкан планарны 110—140 ху чедер куускари анаа чаңчы болган. Аңчылар белеткекче джуктуур чыларда, тоолда чүөс дег, бөрүңү көгү, кыпчак аалчы, дининиң агы, джылчын кызыл эккен дужал турар. Монгуш ай-өлүк сортпа хулазы алар талазы-биле мергезжән кжи деп санадып турар. Оң хулазы алгылаан нарын өлүктери районун белеткек конторазы кандым-дуга холук чокка хулазы алган, республика төүңчө чорудуп турар.

ОН БЕШ ЧЫЛДЫН БУДУУЗУНДЕ

Баштайгы «беш» деп демдекти фортепиано салбырын доозукчу Анаа Черныкова күрүне комиссия доу бүзүр-дө-биле салган. Күлтура-чырымышкын ажылынын салбырында доозучулар — Клара Дадар, Дана Доржу, Майя Иригит, Николай Шойда, Роза Биче-оол хор улудути, дивижерларын эртемий күзү 4—5 демектерге дужал, комиссияны улуг үнелели алганар. Режиссура экзаменинге доозучу Светлана Аян Виктор Көк-оолду «Самбадык» деп шипинден үзүңүңү белеткек тургускач база өкя демектиг болган. Күлтура-чырымыш к к н ажылын улудути д-ер өртемге күрүне экзаменинге Ирина Диринчип мыларан. Анаа «Марксени-ленинчи күлтура деп чүз?», «Айтырлар болган харылар кезээс» деп айтырларын билет таваржыра, И. Диринчип доу, бүзүрелиг харыны бергеш, практика-биле холбап, күлтура ажылыңга чалааттыңан мөу-шнырны көгүскөн. Доозукчу Николай Шойда «Клубка эстетикти кижизилеге ажылы», «Концерт программаны анализээр» деп айтырларга база солун харыны кылган.

МОНГУШ КУРҮНГӨН ДУЖАР ПЛАНЫН ААГАЛААРЫН ТАЛАЗЫ-БИЛЕ АЯЛДЫ

Монгуш курүңгөн дужар планын аагаларың талазы-биле аялды Монгуш чурттакчыларга, малчыларга, аңчыларга тайлыбырлар чоруу турар. Ол ыткыш чазын хараган баштарыңга, калааларда мыдыртыңган хой, өшкүңү дүктериң чыр аялдарың организастап турар.

Монгуш Сегиниң районун белеткек конторазың коллективни хуңулаар, оң кызыкмак ажылы үнел, шайлап-макталды чаңгыс удаа эвес тыпыс келген. Эрткен чылың Монгуш 5 тонна джүк, 6 тонна эът, бир тонна саржаг дужаар планын ажыр күзүскөн. Ол ыткыш ачылардан 670 дил, 5 бөрү, 15 кшн, 18 дилг, 25 ас кештери хулазы алган, белеткек конторазыңга дужаган. Монгуш болуучу ажылыңга бердинген, чон-биле сирый харылаады, чоңуңга эңиг-ээлек кжи.

Монгуш доозукчу чылда бодуңга алган хулазын чедипшкын күзүңгөн дээр күженишкын аялдан турар.

Т. САРЫГЛАР, Кызыл-Мажалык.

ЧОЛААЧЫЛАРЫҢ ШИМЧЭШКИНИ ЧУРУМУН БАГАЙ БИЛЕРИДИН АЗЫ

Чап-чаа машина чыгырап үрелген, чалаачым аар бертингенден ол-да черинге өдгө, машинага калы чораан кжи аар балыңган, эмел-геле. Ол берге таварыңаң чылааган чүдө? Чуузуңда «Москва» эдилекчи Ф. Ф. Феоктистов кудумчу шимчээшкениниң чурумун багай билер болза-ла, оңу керекке адып турганмыңа Магистральны кудумчуу-биле Бай-Хаакская аллеяның белдеринге оңу эртер чүрүмүн үрөөн, КРАЗ-257 «астокран» деп машина-биле үскүлөткөн ол.

Хуузуңда машина эдилекчилериниң талазын орук шимчээшкенин иччар үрөөн таварыңга эвез эвез деп чүгүлдөп болур. 1975 жылды майның 16-да «Восход» деп мотоциклдин эдилекчи А. И. Егоров орук белдери эртериниң чурумун үрөөн ГАЗ-51 деп автомашини-биле үскүлөткөндөн боду бертинген.

Майда Кызыл хоорайга болган 16 оозал-оозакты таварыңга 10 хуузуң машиналыг кижилер кылган.

Чайгы үдө кудумчуларда, оруктарда машиналарын саны кыжызылдан оран чок көвүдүр болгай. Чоңуну хуузуңда машина, мотоцикл чо үдө үргүчү ажыладала турары билдиргилер. Мыштар бөрүлерин үнеленин орук белдеринде, кыжылыңда-ла көстүрү баскылар берген. Бичангам чылаачылар машиналар дүргө маңылар, орук болларын кештериниң чурумун шипың сагымы чүгүл. Керек апарара доп-дөрвүн доктадырыңга белен боду ужурулур.

Чолаачыларын шимчээшкенин чурумун багай билеринден азы С. БАМР, уран чүүл үчилешкениң башкысы.

14 тилелгени чедип алган. Дайын шөлүңө ол бодуңу төрөөн эриттериче Сонгу далай оруу-биле дедир эп келген. Оң-биле ол делегейи долгандыр бодуңу мадырлыг улуг эжиндиришиңни дооскан. Ю. МУРАВИНАНЫҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

Тургууттанмыңдан бээр 15 чыл болганын бугуңаңда Кызылдың уран чүүл үчилешкенин 54 сургуула доозуп үнер. Новосибирск консерваториязың профессор Елена Романовна Близницкы баштаан күрүңгөн экзамен комиссиязы баштайгы экзаменерни хулазып алган.

Байырладды шипчи кирген, өңгүр чекетер-биле шипетинген концерт залыңа Бахтын, Моцарттын, Шуманның, Ветховениң, Рахманиновтин болган өске-даа сургалыг композиторларын алгалары фортепианога, баянга, домрага куттулуп эгелөөн.

Тыва АССР-нин күлтуразын алдарлыг аялдаркың

КАИ-НИН ЭКРАНЫ

(Кудумчу шимчээшкенин чурумун сагыр)

Чап-чаа машина чыгырап үрелген, чалаачым аар бертингенден ол-да черинге өдгө, машинага калы чораан кжи аар балыңган, эмел-геле. Ол берге таварыңаң чылааган чүдө? Чуузуңда «Москва» эдилекчи Ф. Ф. Феоктистов кудумчу шимчээшкениниң чурумун багай билер болза-ла, оңу керекке адып турганмыңа Магистральны кудумчуу-биле Бай-Хаакская аллеяның белдеринге оңу эртер чүрүмүн үрөөн, КРАЗ-257 «астокран» деп машина-биле үскүлөткөн ол.

Хуузуңда машина эдилекчилериниң талазын орук шимчээшкенин иччар үрөөн таварыңга эвез эвез деп чүгүлдөп болур. 1975 жылды майның 16-да «Восход» деп мотоциклдин эдилекчи А. И. Егоров орук белдери эртериниң чурумун үрөөн ГАЗ-51 деп автомашини-биле үскүлөткөндөн боду бертинген.

Майда Кызыл хоорайга болган 16 оозал-оозакты таварыңга 10 хуузуң машиналыг кижилер кылган.

Чайгы үдө кудумчуларда, оруктарда машиналарын саны кыжызылдан оран чок көвүдүр болгай. Чоңуну хуузуңда машина, мотоцикл чо үдө үргүчү ажыладала турары билдиргилер. Мыштар бөрүлерин үнеленин орук белдеринде, кыжылыңда-ла көстүрү баскылар берген. Бичангам чылаачылар машиналар дүргө маңылар, орук болларын кештериниң чурумун шипың сагымы чүгүл. Керек апарара доп-дөрвүн доктадырыңга белен боду ужурулур.

Чолаачыларын шимчээшкенин чурумун багай билеринден азы С. БАМР, уран чүүл үчилешкениң башкысы.

МЕРГЕЖИЛДИГ БЕЛЕТКЕЛЧИ

Барын-Хемчик районун белеткек конторазың белеткекчи Сегини Кузунчукович Монгуш агент аямыңга 15 чыл шиптеде аялдан келген. Оң харылан турар дивизияны «Шкээр», «Дөң-Терезия», «Барык» маччынарның кыштар, чааар, чай-лаагар черлери хамааржыр. Монгуш районун ырак черлериниң бирээс болуп Улуг, Биче Актар, Баян-Кол, Кара-Суглар, Көстөс дөң ыткыш черлерде туртпа турар малчынарның белеткек талазы-биле күзүңгөн аалчымы. Улуг, Биче Актар баштарың тайга-сынары, Хав-Дээр, Оң, Самына, Чанымыг аң-меч-биле байлак, сурагжаң черлер. Шак мынагы черлерин чогуңда туртпа турар чон-биле агент кжи бижил харылаады болуучу хуулазын Сегини эки билер. Бодуңа онаашкан планарны 110—140 ху чедер куускари анаа чаңчы болган. Аңчылар белеткекче джуктуур чыларда, тоолда чүөс дег, бөрүңү көгү, кыпчак аалчы, дининиң агы, джылчын кызыл эккен дужал турар. Монгуш ай-өлүк сортпа хулазы алар талазы-биле мергезжән кжи деп санадып турар. Оң хулазы алгылаан нарын өлүктери районун белеткек конторазы кандым-дуга холук чокка хулазы алган, республика төүңчө чорудуп турар.

ОН БЕШ ЧЫЛДЫН БУДУУЗУНДЕ

Баштайгы «беш» деп демдекти фортепиано салбырын доозукчу Анаа Черныкова күрүне комиссия доу бүзүр-дө-биле салган. Күлтура-чырымышкын ажылынын салбырында доозучулар — Клара Дадар, Дана Доржу, Майя Иригит, Николай Шойда, Роза Биче-оол хор улудути, дивижерларын эртемий күзү 4—5 демектерге дужал, комиссияны улуг үнелели алганар. Режиссура экзаменинге доозучу Светлана Аян Виктор Көк-оолду «Самбадык» деп шипинден үзүңүңү белеткек тургускач база өкя демектиг болган. Күлтура-чырымыш к к н ажылын улудути д-ер өртемге күрүне экзаменинге Ирина Диринчип мыларан. Анаа «Марксени-ленинчи күлтура деп чүз?», «Айтырлар болган харылар кезээс» деп айтырларын билет таваржыра, И. Диринчип доу, бүзүрелиг харыны бергеш, практика-биле холбап, күлтура ажылыңга чалааттыңан мөу-шнырны көгүскөн. Доозукчу Николай Шойда «Клубка эстетикти кижизилеге ажылы», «Концерт программаны анализээр» деп айтырларга база солун харыны кылган.

МОНГУШ КУРҮНГӨН ДУЖАР ПЛАНЫН ААГАЛААРЫН ТАЛАЗЫ-БИЛЕ АЯЛДЫ

Монгуш курүңгөн дужар планын аагаларың талазы-биле аялды Монгуш чурттакчыларга, малчыларга, аңчыларга тайлыбырлар чоруу турар. Ол ыткыш чазын хараган баштарыңга, калааларда мыдыртыңган хой, өшкүңү дүктериң чыр аялдарың организастап турар.

Монгуш Сегиниң районун белеткек конторазың коллективни хуңулаар, оң кызыкмак ажылы үнел, шайлап-макталды чаңгыс удаа эвес тыпыс келген. Эрткен чылың Монгуш 5 тонна джүк, 6 тонна эът, бир тонна саржаг дужаар планын ажыр күзүскөн. Ол ыткыш ачылардан 670 дил, 5 бөрү, 15 кшн, 18 дилг, 25 ас кештери хулазы алган, белеткек конторазыңга дужаган. Монгуш болуучу ажылыңга бердинген, чон-биле сирый харылаады, чоңуңга эңиг-ээлек кжи.

Монгуш доозукчу чылда бодуңга алган хулазын чедипшкын күзүңгөн дээр күженишкын аялдан турар.

Т. САРЫГЛАР, Кызыл-Мажалык.

ЧОЛААЧЫЛАРЫҢ ШИМЧЭШКИНИ ЧУРУМУН БАГАЙ БИЛЕРИДИН АЗЫ

Чап-чаа машина чыгырап үрелген, чалаачым аар бертингенден ол-да черинге өдгө, машинага калы чораан кжи аар балыңган, эмел-геле. Ол берге таварыңаң чылааган чүдө? Чуузуңда «Москва» эдилекчи Ф. Ф. Феоктистов кудумчу шимчээшкениниң чурумун багай билер болза-ла, оңу керекке адып турганмыңа Магистральны кудумчуу-биле Бай-Хаакская аллеяның белдеринге оңу эртер чүрүмүн үрөөн, КРАЗ-257 «астокран» деп машина-биле үскүлөткөн ол.

Хуузуңда машина эдилекчилериниң талазын орук шимчээшкенин иччар үрөөн таварыңга эвез эвез деп чүгүлдөп болур. 1975 жылды майның 16-да «Восход» деп мотоциклдин эдилекчи А. И. Егоров орук белдери эртериниң чурумун үрөөн ГАЗ-51 деп автомашини-биле үскүлөткөндөн боду бертинген.

Майда Кызыл хоорайга болган 16 оозал-оозакты таварыңга 10 хуузуң машиналыг кижилер кылган.

Чайгы үдө кудумчуларда, оруктарда машиналарын саны кыжызылдан оран чок көвүдүр болгай. Чоңуну хуузуңда машина, мотоцикл чо үдө үргүчү ажыладала турары билдиргилер. Мыштар бөрүлерин үнеленин орук белдеринде, кыжылыңда-ла көстүрү баскылар берген. Бичангам чылаачылар машиналар дүргө маңылар, орук болларын кештериниң чурумун шипың сагымы чүгүл. Керек апарара доп-дөрвүн доктадырыңга белен боду ужурулур.

Чолаачыларын шимчээшкенин чурумун багай билеринден азы С. БАМР, уран чүүл үчилешкениң башкысы.

НИКОЛАЙ МАКСИМОВИЧ КРОТСКИЙ

Республика ужу-дузалагы персоналдыг пенсионер Николай Максимович Кротский 67 харылында кептерер мөөзү. Ол Төрөн чуртуңга, партияга, чоңа бараан болуруңуң улап болган алдарлыг оруун эртен. Н. М. Кротский 1908 чылда Татар АССР-ниң Тетюш районунун Долгая Поляна деп суруңга тараачын кижиниң өг-бүлөсүнө төрүтүңгөн. 1929 чылдан бээр СЭКП кежигуну. Бодуңуң күш-ажылың аял-чорудулгалың оң үш харылында каларчы бооп аялдан эгелөөн, оң соода Надеждакс хоорайың металлургия заводунун доиналетинге аялдан. ВКП(б) партиякта күрүңгөн дооска-кылың соода 1930 чылда оңу металлургия заводунун доина болган трактор пестериниң ВКП(б) үрүңүн секретарыңа соңгаан, заводка парткомунуң инструктор болган парторганиза-кычың бооп аялдан чоран. 1939 чылда Н. М. Кротский ВКП(б) ТК-ның чынында пропагандаистерин дээр школазын дооскан болган Абест хоорайга ВКП(б) хооркомунун пропаганда болган агитация кылдыңын эртелекчинге аялдан, оң соода Ирибт хоорайың ВКП(б) хооркомунун бирги секретарыңа соңгуткан. 1948 чылда ВКП(б) ТК-ның чынында Партияның дээр школазын дооскан болган оңу Чита хоорайың партия аппаратында аялдарың-биле чоруткан. ВКП(б) обкомунун секретарыңа соңгуткан. 1955 чылда Н. М. Кротский

СЭКП ТК-ның чорутканы-биле Тывага челип келген, облартыңа эконоимикти эртемий школадың директоруга баштай улуртукчуңа, оң соода школадың директоруга аялдан чорал. 1960 чылда оңу СЭКП Кызыл хооркомунун ийга секретарыңа соңгаан, пенсияге үчүңүн мурунда ий чыл шиптеде Политикти чирдымшкын бажының директоруга аялдан турган. Бу өөрдөлгө чынында СЭКП Кызыл хооркомунун чынында Марксизм-ленинизмди кежээки университетиниң ректоруга ол аялдан турган. Н. М. Кротский партия аяллыңга, совет кижилериниң коммунист кижизилегинге хой күңүп болган энергиязын берип чоран. Коммунист Н. М. Кротский мергезжилди организатор, ээлек болган кичээсегилди удурутту. Сагыш чоңагың кжж болган идеялыг хой-нигыңга чоран, ол кезээде күлүңдөп, ат-алдары улуг чоран.

Ол болаза СЭКП хооркомунун чорой кежигунуга, Кызыл хоорай Советиниң депутатыңа соңгутуп чоран. Партия болган Совет органының алаалгарың ол кезээде улуг харысалгалың-биле күзүңгөн келген. Н. М. Кротский «1941—1945 чыларын Ада-түртүп Улуг дайыңга эр-эмээрлик куж-ажылы дээр» деп мезаль-биле шайланган. Эдулут коммунист Николай Максимович Кротский дугайында чыраткылыг тураскал бастың чүрестеринеке кезээде артып каар.

1955 чылда Н. М. Кротский БОЛУК ЭШТЕРИ.

Келир үеңиң ээлчээ

Элди оолдарын футболга Сибири зоназын түңөөл маргылаады июльнун 22-де бистин республиканың надымы-чалында Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионда эгелөөн. Бу зонага алды команда ойнар ужулуп турган. Херек кырында Иркутскиниң, Кемеровонун, Якутияның, Бурятияны болган бистин республиканы бичин футболбистери киржип турар. Ук маргылаада шыңгар дээр командаларын бипөөзү Алтайның футболбистери кедейи барганы хомулданч.

Урулар орук кызыңга, азы машина эртер оруктарга ойнал турда, оларын чаны-биле эскербей эртип турар болгай бис. Оларын орнунга шилерин огулар азы уруулар иччар ойнал турган джик! Мындагы чоруктарын чаны-биле эртен, уруларже кичээсегилни улааттырар, кала-даа чораш оларга сагыш-чораттың болувувуса, уруларын оозал-ондакка таваржыры эвезээр.

Чай — урулар дыштаналарыңын үзүн. Чамдыктың пашонер лагерлеринде азы көздө-де. А уруларын хой кезин хоорайда артып турар. Бу үдө аа-илер, башкылар, урулар албан черлериниң аялдаркычымы уруларга кудумчу шимчээшкенин чурумун тайлыбырлары чутула.

Транспортуң чалаачыларга, чагай кижилер бот-боттарыңа кичээсегил болуп, шимчээшкенин чурумун сагымы болза, орук шимчээшкенин болган чагай кижилерге оозал-ондак айымла болбас деп чүөс билдингилер.

Л. ПОЧЕКУТОВ, Тыва АССР-ниң Иштик директор министрствозунда мөтөзвөд командир.

БОРЗЕКТЕРНИ УЗУТКААН

С. А. Хертектин хары ам 70 ашкан, назымы улагтыс-даа, оң тымышты мергезиле чоңа улегерлиг болбушаан. Ол чүгө Кара-Халде эвес. Бай-Тайга районда бекен суралыг аичыларын бипөөзү. Серенчак Алыгжыевич чүгө 1970 чылдан бээр бекен 26 бөрүкестри өлүргөн. Бу чылын Шивит хеминг касактары эртип турган, 7 бөрүкестри узуткаан. Х. САМДАНЧАП, Н. ДАМДЫН.

АГААР

Бөгү республикага бүрген, азыр, Чамдык черлерге чүөс чаал, шимчээр. Барын чүк

Кинотеатрларга

«КАА-ХЕМ»: «Дерзиз» 9.45, «Албадаткаш мөөрөлөшкөн» 11.45, 13.30, 15.15, 17.00, 18.45, 20.40 шактарда. «ПИОНЕР»: «Ак-көк чылаңың буурааны» 9.55, 11.40, «Чүгө кыргындар туулуп турар» 13.25, 15.15, «Легендалар уттуудуңаңда» 17.05, 18.55, 21.15 шактарда. «ВОСТОК»: «Скрипкаң ээл келген» 10.30, «Урулармыз» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда. ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРГА: «Бир чаладалың аммааралыңа» 16.20, 18.10, 20.30 шактарда.

Тес-Хем районда Самагалдай ортман школазыңын Иван Иванович Хураганга 1972 чылда тысыкызы А сериалыг, № 466921 бижан билгиңиң аттестады читкен талзада, оңу күш чок деп санаар.

Республика ужу-дузалагы персоналдыг пенсионер. Николай Максимович КРОТСКИЙНИЧ хевтерин мөөзүнүн дугайы СЭКП Кызыл хооркомун дин-ваптышаан, мөөзүн кижиниң дүргү-төрдөринге болгыш чокк эш-өөрүңге ханы кажымызды илгерилеп тур.

ТИРАЖЫ 15748 ЧАГЫГ № 2245.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР